

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้นการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านการส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้ดีขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นและการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนั้นจำเป็นต้องอาศัยโภชนาการเป็นรากฐานที่สำคัญ โดยเริ่มเข้ามามีบทบาทนับตั้งแต่ปฏิสนธิเป็นต้นไป การที่จะได้ทารกที่มีสุขภาพสมบูรณ์นั้น ต้องอาศัยการบริโภคอาหารของมารดาเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือ มารดาจะบริโภคอาหารให้ได้ปริมาณเพียงพอและมีสารอาหารครบทุกชนิดตามความต้องการของร่างกาย ทั้งในขณะก่อนตั้งครรภ์ ขณะมีครรภ์และหลังจากคลอด¹ เมื่อทารกเกิดมาแล้วจำเป็นต้องได้รับอาหารและการเลี้ยงดูที่ถูกต้องจึงจะเจริญเติบโตและมีพัฒนาการได้อย่างเต็มที่ แตดาทารกได้รับอาหารและการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง จะทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการ (Malnutrition) ขึ้นได้ ภาวะทุพโภชนาการนับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทารกและเด็กวัยก่อนเรียน อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 4 ปี² เพราะทารกและเด็กวัยก่อนเรียน เป็นวัย

¹ อมรา จันทรภานนท์, โภชนาศาสตร์และโภชนบำบัด (พิมพ์ครั้งที่ 4 ; พระนคร : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, 2515), หน้า 367.

² "แผนโภชนาการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 4 (2520-2524)", โภชนาการสาร 10 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2519), หน้า 1.

ที่ร่างกายมีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ความต้องการอาหารอยู่ในระดับสูงจึงเป็น
 ภัยที่เสี่ยงต่อการขาดอาหารได้ง่าย นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่มีการติดโรคได้ง่าย และมีความ
 เครียดทางจิตวิทยาหลายอย่างรวมกัน

ทุพโภชนาการเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้ทารกและเด็กวัยก่อนเรียนตายเป็นจำนวน
 มาก จากสถิติพยากรณ์ชีพของประเทศไทย ปี พ.ศ.2514³ ปรากฏว่าเด็กตายในกุมภอายุ
 0-4 ปี สูงถึงร้อยละ 22.5 ของจำนวนการตายทุกกลุ่มอายุหรือ 102,792 คน และคาด
 คະเนวในปี 2517 จะมีจำนวนตายทั้งสิ้นประมาณ 111,280 คน สำหรับอัตราการตายเฉพาะ
 ในทารก (อายุแรกเกิดถึง 1 ปี) นั้นสูงถึง 27.0 ต่อเด็กเกิดมีชีวิต 1,000 คน⁴ คิดเป็น
 จำนวนทั้งสิ้น 32,094 คน และสาเหตุตายสำคัญของทารกนั้นเนื่องจากทุพโภชนาการ และ
 โรคที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการขาดอาหารมีจำนวนประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ของสาเหตุตายสำคัญ
 ทั้งหมด สาเหตุของปัญหาทุพโภชนาการในทารกและเด็กวัยก่อนเรียน สืบเนื่องมาจากความ
 ยากจนและการขาดความรู้ในเรื่องการให้อาหารทารก และการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเป็น
 ประการสำคัญ ดังกล่าวมาแล้วว่าทุพโภชนาการเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้มีการตายของทารก
 และเด็กวัยก่อนเรียนเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าเด็กเหล่านี้จะรอดชีวิตมาได้ พัฒนาการ
 ทาง ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะสมองจะเกิดขึ้นได้น้อยมาก⁵

³ อภัย พิศลยบุตร, "สถานะอนามัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับถึงโภชนาการ" โภชนาการ
สาร 9(เมษายน-มิถุนายน, 2518), 30-47.

⁴ กองสถิติพยากรณ์ชีพ กรมส่งเสริมสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข, สถิติ
สาธารณสุข พ.ศ.2515 หน้า 144.

⁵ Shally K. Livingston, "What Influences Malnutrition"
Journal of Nutrition Education 3(1971), 22.

ฉะนั้นการส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารและการเลี้ยงดูที่ถูกต้องและเหมาะสมจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาสุขภาพโภชนาการนี้ได้

ในวัยทารก อาหารที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดก็คือ น้ำนมมารดา⁶ เพราะน้ำนมมารดานั้นมีสัดส่วนที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทารก ย่อยง่าย สะอาดปราศจากเชื้อโรค มีสารที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของแบคทีเรียในลำไส้ ซึ่งเป็นแบคทีเรียที่ผลิตกรดแลคติก (Lactic acid) และกรดฟอร์มิก (Formic acid) อันมีผลช่วยยับยั้งการเจริญเติบโตของอี โคไล (E. coli) ซึ่งเป็นแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรคท้องเดินในเด็กเล็กโดยเฉพาะเด็กแรกเกิดซึ่งยังไม่มีภูมิคุ้มกันโรค มีความต้านทานโรคหลายชนิด มีการแพ้อาหารขึ้นได้น้อยมาก อุดมภูมิพอเหมาะ สะดวกในการใช้ ไม่ต้องลำบากเกี่ยวกับการเตรียม การเก็บ โอกาสที่จะเป็นโรคติดเชื้อมีน้อยกว่าเด็กที่กินนมผสม⁷ และช่วยประหยัดรายจ่ายของครอบครัวได้มาก

นอกจากนี้ทางจิตวิทยาพัฒนาการ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของบุคลิกภาพ فروยด์⁸ (Freud) เชื่อว่าการพัฒนาการของบุคลิกภาพจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับการตอบ

⁶ Jamal K. Hargouche, "The Importance of Breast Feeding" Journal of Tropical Pediatrics 16(1970), 134-75.

⁷ C.G. Glulee, H.N. Sanford and P.H. Herron, "Breast and Artificial fed Infants" Journal of the American Dietetics Association 104(1965), 1986.

⁸ Alfred R. Lindesmith and Anelm L. Strauss, Social Psychology (New York : The Deyden Press, 1956), pp. 547-50.

สนองตามขั้นแห่งพัฒนาการที่สำคัญ คือความต้องการทางปากในวัยเด็ก ความต้องการสัมผัส
ภายในวัยเด็กเล็ก และความต้องการความรักในเพศตรงข้ามในวัยเด็กตอนต้น หากบุคคล
ได้รับการตอบสนองความต้องการตามวัยเหล่านี้แล้ว การพัฒนาการของบุคคลจะเป็นไปตาม
ปกติ แต่ถ้ามองความต้องการเหล่านี้ถูกขัดขวางหรือหากบุคคลได้รับการกระทบกระเทือนอย่าง
รุนแรง (Trauma) การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลย่อมกระทบกระเทือนด้วย ดังนั้นการ
สร้างความพึงพอใจให้แก่ทารกโดยวิธีการเอาใจใส่ดูแลให้บุตรทุกคนของมารดาจึงเป็นการ
ส่งเสริมสุขภาพจิต และบุคลิกภาพของบุคคลโดยตรง

✓ อีริกสัน⁹ (Erikson) ซึ่งได้ปรับปรุงทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ กล่าวว่า
พัฒนาการทางบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเกิดจากการปรับตัวในลักษณะทางบวกตามวัยต่าง ๆ
ของบุคคล ในวัยทารกมีความต้องการต่าง ๆ ตามธรรมชาติ หากมารดาให้บุตรทุกคนมารดา
ด้วยความพึงพอใจ การแสดงออกถึงความรักและความอบอุ่นของมารดาที่มีต่อบุตรยอมก
ให้เด็กเกิดมีความมั่นใจและไว้วางใจ (Sense of trust) ต่อบุคคลอื่นซึ่งจะนำไปสู่การ
พัฒนาบุคลิกภาพที่ดีด้วย

✓ เอเวอรี่¹⁰ (Avery) กล่าวว่า มารดามีส่วนช่วยให้บุตรมีพัฒนาการทางจิต
จิตใจโดยวิธีดังที่แรกเกิด โดยการให้อาหารแก่บุตรเพื่อสนองความต้องการทางกาย
ควายน่านมมารดา และการให้บุตรกินนมมารดานี้เองจะมีผลทำให้บุตรมีพัฒนาการทางจิตใจ

⁹ C.D. Don, "Personality Development" Child Development
(New Jersey : Pentice-Hall, 1965), pp.149-51.

¹⁰ Graeme S. Avery, "Psychological Advantages of Breast
Feeding" Mother & Child 4(1976), 28-29.

ที่สัมพันธ์จากการสัมผัสอย่างใกล้ชิดในขณะที่คนม บุตรจะเกิดความรู้สึกเป็นสุข อบอุ่นและปลอดภัย ทำให้พัฒนาการทางอารมณ์เป็นไปในลักษณะที่ดี ส่วนมารดาเองก็จะเกิดความสุขในบทบาทของมารดา นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมตนเองจะมีความเข้าใจและมีประสบการณ์ของการเป็นแม่มากกว่ามารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมผสม เพราะจากการที่ใกล้ชิดกับบุตรตลอดเวลาทำให้มารดาสามารถตอบสนองความต้องการของบุตรได้อย่างถูกต้อง และตัวมารดาเองก็จะได้รับความสุขจากการได้อยู่ใกล้ชิดบุตร

✓ ฮาร์โลว์¹¹ (Harlow) ได้ทำการทดลองในลูกลิง เกี่ยวกับการตอบสนองทางด้านความรัก พบว่าการสัมผัสทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น และสบายเป็นตัวแปรสำคัญต่อพัฒนาการความรู้สึกทางด้านความรัก อาหารเป็นเพียงตัวลดแรงขับดัน (Drive-reduction) ในขบวนการสร้างความรักเท่านั้น กล่าวคือในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและบุตร ความรักให้อาหารอย่างเดียวนั้นจะไม่ก่อให้เกิดความรักและความพึงพอใจ จำเป็นต้องมีการสัมผัสอันอบอุ่นรวมด้วย

ริบเบิล¹² (Ribble) ได้ทำการสังเกตเด็ก 600 คนเพื่อคุุปะหะสัมพันธ์ระหว่างมารดาและบุตรเป็นเวลานาน พบว่ามีเด็ก 180 คนที่เกิดภาวะตั้งเครียดทางอารมณ์ขึ้นและภาวะนี้จะหายไปเมื่อเด็กนั้นใกล้ชิดกับมารดาและใกล้ชิดกับมารดามาก ๆ ริบเบิล กล่าวว่าการอม การกอดรัด การเคล้าเคลียของมารดาจะก่อให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจ และจะช่วยสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างมารดาและบุตร อันมีผลช่วยสนับสนุนพัฒนาการทางบุคลิกภาพ

¹¹ Harry F. Harlow and Robert R. Zimmerman, "Affectional Responses in the Infant Monkey" Science 130(1959), 421-32.

¹² Paul H. Mussen, John J. Conger and Jerome Kagen, Child Development and Personality (2nd ed.; New York : Harper & Row, Publishers, 1963), 156-57.

ของบุตรควย

จากผลงานวิจัยและความคิดเห็นต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาเป็นสิ่งที่มิได้มีประโยชน์มาก สำหรับการเจริญเติบโตทางร่างกายและการพัฒนาการทางบุคลิกภาพและอารมณ์ของทารก แต่ในปัจจุบันโดยเฉพาะในเขตเมืองพบว่าการเลี้ยงบุตรควยนมมารดากำลังมีแนวโน้มต่ำลง¹³ จึงเป็นที่น่าสนใจศึกษาว่า ทักษะคัดลอกการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาในปัจจุบันนี้เป็นเช่นไร และมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้นิคของนมเลี้ยงบุตรหรือไม่

ทัศนคติ เป็นคำที่มาจากรากศัพท์ภาษาละตินว่า "aptus" แปลว่าโน้ม เอียง เหมาะสม¹⁴ สำหรับคำจำกัดความของทัศนคตินั้นมีผู้ให้ไว้หลายอย่างด้วยกัน ดังเช่น

เมย์ซาร์คและริชาร์ดสัน¹⁵ (Mayshark and Richardson) ได้รวบรวมคำจำกัดความของทัศนคติที่นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านกล่าวไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ทัศนคติ หมายถึงระดับของความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางใจของบุคคลที่มีต่อวัตถุ เป็นศักยภาพของ

---

¹³ S.G., Stahli, "Thai Children Under four" An essay in the evaluation of a maternal and child health service (Amsterdam : Schetteema & Holkema, 1959)

¹⁴ Gardon W. Allport, "Attitudes" Reading in Attitude Theory and Measurement Edited by Martin Fishbein (New York : John Wiley and Sons, 1967), pp.3.

¹⁵ Cyrus Mayshark and Charles E. Richardson, "Health Attitudes as Related to Behavioral Change" Synthesis of research in selected areas of health instruction School Health Education Research Monograph pp.76.

พฤติกรรมหรือส่วนนำที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมทางบวกหรือทางลบของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง บุคคลหรือวัตถุที่เฉพาะเจาะจง นอกจากนี้เมิวซาร์คและริซาร์คสันยังกล่าวว่า ทศนคติเป็นแรงที่อยู่ภายในซึ่งไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่จะวัดได้จากปฏิกิริยาต่อตัวกระตุ้นหรือวัตถุ ทศนคติเป็นสิ่งที่มิกำเนิดมาจากจิตใจ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และแสดงออกมาทางกาย

อิงลิชและอิงลิช¹⁶ (English and English) มีความเห็นสอดคล้องกับเมิวซาร์คและริซาร์คสันที่ว่า ทศนคติเป็นความคิดซึ่งเป็นภาวะสมมติ (Hypothetical Construct) ไม่สามารถสังเกตได้โดยตรงแก่อนามานได้จากพฤติกรรมภายนอก เช่น การพูด ซึ่งตรงกับนิวคอมบ¹⁷ (Newcomb) ที่กล่าวว่า ทศนคติขึ้นอยู่กับลักษณะของสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ และจะแสดงออกทางพฤติกรรมได้ 2 ลักษณะคือ พฤติกรรมเชิงนิมาน (Positive attitude) หรือทศนคติในทางบวก แสดงออกในลักษณะที่พอใจหรือเห็นด้วย และทศนคติเชิงนิเสร (Negative attitude) หรือทศนคติในทางลบ แสดงออกในลักษณะไม่พอใจหรือไม่เห็นด้วย

ต่อมาอัลลพอร์ท¹⁸ (Allport) ได้อธิบายว่า ทศนคติเป็นสภาพความพร้อมของจิตใจและประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของ

¹⁶ H.B. English and Ava C. English, A Comprehensive dictionary of psychological and psychological terms (New York : Longmans, Green Co. Inc., 1958)

¹⁷ T.M. Newcomb, Social Psychology (New York : Dryden Press, 1954), pp.128-225.

¹⁸ Cardner Lindzey and Elliot Aronson, The Handbook of Social Psychology 3(2nd ed.; New York : Addison Wesley Publishing Co., 1969), pp.271-72.

บุคคลต่อสรรพสิ่ง และสภาพการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น ในการแสดงออกของทัศนคติ
เฟอร์กูสัน¹⁹ (Ferguson) กล่าวว่า จะแสดงออกในลักษณะของความเชื่อว่าจะไร้อุทหรือ
อะไรผิด ชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ปฏิเสธ และการแสดงออกดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับ
องค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (The Cognitive Component)
เป็นการที่สมองของบุคคลรับรู้และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับทำให้เกิดทัศนคติซึ่งแสดงออก
มาในแนวคิดว่า อะไรถูกหรืออะไรผิด
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (The Affective Component) เป็นลักษณะ
ทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมี
ความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะออกมาในรูปของความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ
3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (The Behavioral Component) คือความ
พร้อมที่จะกระทำเป็นผลเนื่องจากความคิดและความรู้สึกซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับ
หรือไม่ปฏิเสธ

เมื่อพิจารณาความหมายของทัศนคติ จึงอาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดก็ย่อมมีผล
ต่อพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสิ่งนั้น ฉะนั้นทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาในทางที่ดีของ
มารดานั้น น่าจะมีผลช่วยส่งเสริมให้มารดาเลือกที่จะเลี้ยงบุตรควยนมมารดามากขึ้น ผู้วิจัย
จึงมีความเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรได้ทำการศึกษาทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยง
บุตรควยนมมารดาจะมีความสัมพันธ์กับการเลือกชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรหรือไม่ เพื่อ
ประโยชน์ในการจัดโครงการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรควยนมมารดา ตามแผนโภชนาการใน

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 4²⁰ ต่อไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตร
ควายนมมารดากับชนิกของนมที่ใช่เลี้ยงบุตรนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน
แต่มีการศึกษาอื่นที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่
แสดงออกดังนี้คือ

โคลแบงก์²¹ (Colebank) ได้ทำการศึกษาทัศนคติ ความรู้และการปฏิบัติ
ทางอนามัยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,000 คน พบว่า
คะแนนทัศนคติและการปฏิบัติทางอนามัยของนักเรียนมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .47

ทอมาชวอริท²² (Schwartz) ได้ทำการศึกษาความรู้ ทัศนคติและการ
ปฏิบัติทางโภชนาการ ของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนวิชาสหกรณ์ศาสตร์กับความรู้ ทัศนคติ และการ

²⁰ แผนโภชนาการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะ 4
(2520-2524), โภชนาการสาร 10(ตุลาคม-ธันวาคม, 2519), หน้า 10-23.

²¹ C. Harold Veenker, "Result of Measuring the Health
Knowledge, Attitudes, and Practices of School Age Child"
Synthesis of Research in Selected Area of Health Instruction
School Health Education Research Monograph pp.37.

²² Nancy E. Schwartz, "Nutritional Knowledge, Attitudes,
and Practices of High School Graduates" Journal of the
American Dietetics Association 66(1975), 28-31.

ปฏิบัติทางโภชนาการ ภายหลังที่สำเร็จการศึกษาแล้วว่าจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และศึกษารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติทาง โภชนาการ การศึกษาใช้วิธีการสอบถาม วัดความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ ทางไปรษณีย์ ไปยังนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจำนวน 1,000 คน จากนักเรียนทั้งหมด 12,457 คน จาก 300 โรงเรียนของโรงเรียนทั้งหมด 476 โรงเรียน แบบสอบถามส่งกลับคืนมา 313 ฉบับ (31.3%) ในจำนวนนี้เป็นนักเรียนที่เคยเรียนวิชา คหกรรมศาสตร์ 171 คน และอีก 142 คนนั้นไม่เคยเรียนวิชาคหกรรมศาสตร์

ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างการเรียนวิชาคหกรรม- ศาสตร์กับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติทางโภชนาการภายหลังที่สำเร็จการศึกษา แล้ว โดยพบว่านักเรียนที่เคยเรียนวิชาคหกรรมศาสตร์มีคะแนนทักษะและการปฏิบัติ โดยเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ไม่เคยเรียนวิชาคหกรรมศาสตร์ แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .05 และพบวารูปแบบของความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติทางโภชนาการเป็นดังนี้คือ มีความสัมพันธ์กันระหว่างความรู้กับทักษะ และทักษะกับการปฏิบัติส่วน ความรู้กับการปฏิบัตินั้นไม่พบว่ามีสัมพันธ์กันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกับพฤติกรรมที่ แสดงออกหรือการปฏิบัติ และประกอบกับยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงมี ความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องนี้ โดยการตั้งสมมติฐานการวิจัยว่ามีความสัมพันธ์ ระหว่างทักษะของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดากับชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับทักษะต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดานั้น ยังมีผู้ให้ ความสนใจศึกษาน้อยมาก โดยเฉพาะในประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน ส่วนในต่างประเทศเท่าที่รวบรวมได้ มีดังนี้คือ

นิวตันและนิวตัน²³ (Newton and Newton) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดา กับความสามารถในการหลั่งน้ำนม โดยการศึกษากลุ่มไข่ม้วนสถิติกรรมของโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยแพนซีลเวเนียจำนวน 91 คน ด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดา และใช้การสังเกตการหลั่งน้ำนมของมารดาจากน้ำหนักตัวของบุตรที่เพิ่มขึ้นภายหลังคลอด 4 วัน พบว่ามารดาที่มีทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดามีจำนวน 51 คน พวกที่ไม่แน่ใจ 17 คน และมารดาที่มีทัศนคติไม่คิดต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดามี 23 คน ในกลุ่มมารดาที่มีทัศนคติในทางที่ดีต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดานั้น 74 เปอร์เซ็นต์ มีน้ำนมเพียงพอสำหรับบุตรภายหลังคลอด 5 วัน โดยไม่ต้องใช้อาหารเสริมอย่างอื่นช่วย, ส่วนกลุ่มมารดาที่ไม่แน่ใจและมีทัศนคติในทางที่ไม่ดีนั้น มีเพียง 35 เปอร์เซ็นต์และ 26 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่มีน้ำนมเพียงพอสำหรับบุตร แสดงว่าทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการหลั่งน้ำนม, นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดานั้นได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การหลั่งน้ำนมจากการเลี้ยงบุตรคนก่อน

จากผลการวิจัยของนิวตันและนิวตันนี้ สอดคล้องกับความเห็นของ เบิร์ชฟิลด์²⁴ (Birchfield) ที่กล่าวว่า ทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดานั้นมีผลมากโดยเฉพาะ

²³ Niles Rumely Newton and Michael Newton, "Relationship of ability to breast feed and maternal attitudes toward breast feeding" Pediatrics 5(1965), 869-75.

²⁴ Marilyn Birchfield, "A Mothers' Views on Breast Feeding" American Journal of Nursing 63(1963), 89.

มารดาที่มีบุตรคนแรก เนื่องจากมีความวิตกกังวลต่อบทบาทใหม่ที่ได้รับ และมารดาส่วนใหญ่
 ตั้งความมุ่งหวังที่จะให้สภาพร่างกายกลับคืนสู่สภาพเดิมเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ มารดาจึงมี
 ความรู้สึกอึดอัด หงุดหงิด อันจะมีผลไปถึงความสำเร็จในการหลั่งน้ำนมด้วย ซึ่ง
 เจลลiffe²⁵ (Jelliffe) ได้อธิบายไว้ว่า ปฏิริยาสะท้อนของการหลั่งน้ำนม (Let
 down reflex or milk ejection reflex) เป็นผลจากองค์ประกอบของทางร่างกาย
 และจิตใจรวมกัน ถ้ามารดาที่มีความวิตกกังวลต่อการที่จะต้องเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและไม่
 ได้รับการสนับสนุนหรือรับการกระตุ้นจากแพทย์หรือพยาบาลที่คิดแล้ว ปฏิริยาสะท้อนในการ
 หลั่งน้ำนมจะถูกกดไปด้วย กล่าวคือองค์ประกอบทางจิตวิทยามีผลต่อความสำเร็จในการ
 เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา และเจลลiffe ยังกล่าวไว้ว่า ความล้มเหลวจากการเลี้ยงบุตรด้วย
 นมมารดานั้น พบบ่อยมากที่มีสาเหตุมาจากความบกพร่องทางร่างกายของมารดาและบุตร

ต่อมา ไลบริช²⁶ (Liebrich) ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนม
 มารดา โดยใช้แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อความ 8 ข้อความในมารดาในโรงพยาบาล
 หญิง (Mothers' Hospital) ในกรุงลอนดอน จำนวน 208 คน ตอบว่าเห็นด้วย ไม่
 เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ นอกจากนี้ยังใช้แบบสอบถามทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
 สอบถามเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับหญิงหลังคลอด พบว่าทัศนคติต่อการ
 เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาของมารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา แตกต่างจากทัศนคติ

²⁵ E.F. Patice Jelliffe, "Introducing Breast Feeding into Modern Health Services" Environmental Child Health 21(1975), 280-83.

²⁶ Ursula Annemarie Liebrich and D. Morley, "Attitudes Toward Breast Feeding" Environmental Child Health 22(1976), 31-37.

ของมารดาที่ไม่ได้เลี้ยงบุตรควยนมมารดา โดยพบว่า มารดาที่เลี้ยงบุตรควยนมมารดา มีทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาไปในทางที่ดีมากกว่ามารดาที่ไม่ได้เลี้ยงบุตรควยนมมารดา และทัศนคติของมารดาที่เลี้ยงบุตรควยนมมารดาไปทางบวกในระดับใกล้เคียงกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล

การเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของคน เริ่มต้นด้วยทารกเป็นต้นมา²⁷ ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดทัศนคติได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและสังคม จากแนวคิดนี้แสดงว่า ทัศนคติของแต่ละบุคคลย่อมจะแตกต่างกันไปตามตัวแปรต่าง ๆ กัน เช่น การวิจัยของฟรีดแมน²⁸ (Freedman) พบว่า มีความแตกต่างระหว่างทัศนคติของคนที่มีระดับอายุต่างกัน และคนอายุมากจะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้น้อยกว่าคนอายุน้อย

เซาท์เวอร์ท ลาคีเมอร์ และเทอร์เนอร์²⁹ (Southwort, Latimer, and Turner) ได้ศึกษาการปฏิบัติ ทัศนคติและความรู้ทางอนามัยของนักเรียนในแมสซาชูเซตส์ 15,480 คน พบว่า คะแนนทัศนคติสูงขึ้นเล็กน้อยระหว่างชั้นเรียนที่สูงขึ้น แต่ไม่พบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างความรู้และทัศนคติของนักเรียนที่อยู่ในชุมชนต่างกันคือ ย่านอุตสาหกรรม ย่านที่พักอาศัย และย่านชนบท จากผลการวิจัยนี้

²⁷Triandis C. Harry, Attitude and Attitude Change (New York : John Wiley & Sons. Inc. 1971), p.4.

²⁸M.B. Freedman, "Changes in Attitudes and Values Over Six Decades" Journal of Social Issues 17(1961), 19-28.

²⁹C. Harold Veenker, op.cit. pp.36.

ปรากฏว่า ชัดแย้งกับผลการวิจัยของไฮเคล³⁰ (Seidel) ที่ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติ และความคิดเห็นของนักเรียนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างกันคือ ระหว่างนักเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านที่ทางไกลความเจริญ และยากจน กับนักเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีความเจริญทุกด้าน พบว่า ทัศนคติของเด็กทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ นีเออร์³¹ (Neher) ยังได้ศึกษาความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติ ทางอนามัยของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในลอสแอนเจลิส พบว่า คะแนน ทัศนคติของนักเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้นตามฐานะทางเศรษฐกิจสังคมของนักเรียนที่สูงขึ้น

จากผลของการวิจัยดังกล่าวมานี้ แสดงว่า ทัศนคติของบุคคลอาจจะแตกต่างกันหรือไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งรวมถึงอาชีพ สำหรับจำนวนบุตรนั้นผู้วิจัยมีความเชื่อที่ว่าประสิทธิภาพของมารดาที่มีบุตรคนแรกและมีบุตรมากกว่า 1 คนน่าจะมีผลทำให้ทัศนคติของมารดาแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาเป็นอย่างไร และจะแตกต่างกันหรือไม่เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเหล่านี้

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรนั้น เท่าที่ผู้ทำการศึกษาไว้พอสรุปได้ดังนี้

---

³⁰ Harry Edward Seidel, Jr. "Attitude Goals Achievement and Educational. Need of Adolescents from two Appalachain Communities" Journal of Educational Research 63(1970), 424-29.

³¹ C. Harold Veenker, loc.cit.

✓ สมาร์ทและสมาร์ต³² (Smart and Smart) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการเลี้ยงดูบุตรซึ่งเปลี่ยนแปลงไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำเลี้ยงบุตรควนนมมารดามากกว่ามารดาที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมชั้นกลาง แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แนวโน้มของการใช้นมมารดาเลี้ยงบุตรเป็นไปในทางตรงกันข้าม เนื่องจากราดาที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมชั้นกลางมีความใกล้ชิดกับผู้เชี่ยวชาญ เช่นกุมารแพทย์ สำนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับเด็ก หนังสือพิมพ์ และนักการศึกษามากกว่ามารดาที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ มีผลทำให้ลักษณะการเลี้ยงดูบุตรเปลี่ยนไป จากการวิจัยพบว่าเปอร์เซ็นต์ของการใช้นมมารดาเลี้ยงบุตรในกลุ่มมารดาที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมชั้นกลางมี 43 เปอร์เซ็นต์ ส่วนมารดาที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำมี 37 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมในระดับสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะใช้นมมารดาเลี้ยงบุตรมากกว่าครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจสังคมต่ำ

ริเวอรา³³ (Rivera) ได้ทำการศึกษาความถี่ของการใช้ชนิดของนมเลี้ยงบุตรในวัยต่าง ๆ ของครอบครัวที่มีรายไดปานกลางและต่ำ โดยวิธีการส่งไปรษณียบัตรไปยังกุมารแพทย์ในนิวยอร์ก 114 คน และกุมารแพทย์ในซานฟรานซิสโก 61 คน กุมารแพทย์ 1 คน จะได้รับไปรษณียบัตร 20 ใบ เพื่อบันทึกชนิดของนมที่คนไข้บริโภค ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายไดปานกลาง ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได

002250

³² Mollie Stevens Smart and Russell Cook Smart, Children Development and Relationship (London : The Macmillan Company Collier Macmilland Limited, 1967), pp.137.

³³ Joseph Rivera, "The frequency of use of various kinds of milk during infancy in middle and lower-income families" American Journal of Public Health 61(Feb., 1971), 277-80.

ทำนั้นได้จากการส่งไปรษณีย์บัตรไปยังพยาบาลซึ่งดูแลคลินิกสุขภาพเด็กดี ตามสถานี
อนามัย ผลจากการสำรวจเด็กทั้งหมด 2,332 คนพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มี
รายได้ปานกลางเลี้ยงบุตรควายนมมารดา 25 เปอร์เซ็นต์ ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัว
ที่มีรายได้ต่ำเลี้ยงบุตรควายนมมารดาเพียง 5 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น จากการวิจัยนี้ส่งผล
สนับสนุนการศึกษาของสมารท

✓ จากผลการวิจัยของสมารทและสมารท และริเวอร์รา แสดงให้เห็นว่า ชนิด
ของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตรจะแตกต่างกันตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของมารดา

แมคเกรเกอร์ และคณะ³⁴ (Mc Gregor et.al.) ได้ทำการศึกษาระยะ
ยาวในเด็กซึ่งคลอดจากโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยเวสอินดีส์ 300 คนโดยการสอบ
ถามมารดาถึงชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตร เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการ
เลี้ยงบุตรควายนมมารดา พบว่าอาชีพของมารดาเนื่องจากมารดาต้องออกทำงานนอก
บ้านเพื่อช่วยส่งเสริมฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ผลของการโฆษณาและการได้รับ
ข่าวสารที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลี้ยงบุตรควายนมมารดา เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่มีผล
ต่อการเลี้ยงบุตรควายนมมารดา

สำหรับการศึกษาในเมืองไทย เกี่ยวกับชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรจากรายงาน
การฝึกภาคสนามของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล³⁵ ปรากฏว่า

³⁴ Mc Grantham Gregor, M. Sally and E.E. Bach, "Breast Feeding in Kingston, Jamaica" Nursing Research 20(1971),88.

³⁵ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, รายงานปฏิบัติการพัฒนา-
อนามัยชนบทเบ็ดเสร็จ ประจำปีการศึกษา 2518-2519.

ในชนบท จำนวนผู้ที่เลี้ยงบุตรควายนมมารดาสูงถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ส่วนในกรุงเทพมหานคร อารี วัลลยเสวี³⁶ ได้รายงานไว้ว่า ผู้ที่ให้นมมารดาเลี้ยงบุตรมีเพียง 29 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น ส่วนอีก 55 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงบุตรควายนมผสม และ 16 เปอร์เซ็นต์ไม่ได้ให้นมเลย ในรายงานดังกล่าวยังแสดงต่อไปอีกว่า ในกลุ่มมารดาที่ให้นมผสมเลี้ยงบุตรนั้นมีถึง 68 เปอร์เซ็นต์ที่ให้นมจนหวานเลี้ยงบุตร จากรายงานนี้แสดงให้เห็นว่าจำนวนมารดาที่ให้นมมารดาเลี้ยงบุตรในกรุงเทพมหานครนั้นมีจำนวนต่ำกว่ามารดาที่อยู่ในชนบทอย่างมาก

สมใจ ศรี และสมศรี สุธีรภัทรานนท์³⁷ ได้ทำการศึกษาเรื่องความนิยมของมารดาในจังหวัดพระนครและธนบุรี เกี่ยวกับการให้นมบุตรในระยะ 6 เดือน โดยศึกษาจากคนไข้สามีอยู่ในแผนกสูติกรรม โรงพยาบาลหญิง 35 ราย โรงพยาบาลศิริราช 35 ราย และมารดาในท้องที่อำเภอบางเขน 30 ราย โดยศึกษาเฉพาะชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตรคนสุดท้อง และรองสุดท้องเท่านั้น ผลการศึกษาพบว่ามารดาเลี้ยงบุตรควายนมมารดา 55 เปอร์เซ็นต์ 33 เปอร์เซ็นต์เลี้ยงควายนมผสมชนิดที่ใดมาตรฐานและ 12 เปอร์เซ็นต์เลี้ยงควายนมผสม ชนิดที่ไม่ใดมาตรฐาน และจากการวิเคราะห์ชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตร เมื่อพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ พบว่าจะแตกต่างกันเมื่อพิจารณาตาม ระดับการศึกษาและอาชีพของมารดา แต่ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาตาม ระดับการศึกษาของสามี จำนวนบุตร และอายุของมารดา

³⁶ Aree Valayasevi, "Protein Calorie Malnutrition in Thailand" Transactions of the Second Far East Symposium on Nutrition Taipei : Taiwan Republic of Ching May 18-25, 1964.

³⁷ สมใจ ศรี และสมศรี สุธีรภัทรานนท์, ความนิยมของมารดาในจังหวัดพระนครและธนบุรี เกี่ยวกับการให้นมบุตรในระยะ 6 เดือนแรก ปริญญาโทประกอบการศึกษาในหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาลสาธารณสุข) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2512-2513.

จากรายงานและผลการวิจัยเกี่ยวกับชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตรดังกล่าว
มานี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจุบันนี้มารดาใช้นมมารดาหรือนมผสมเลี้ยง
บุตร เป็นเปอร์เซ็นต์สูงต่ำเพียงไร และจะมีความแตกต่างกันหรือไม่เมื่อพิจารณาตามตัว
แปรต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนม
มารดากับชนิดของนมที่มารดาเลือกใช้เลี้ยงบุตร
2. เพื่อศึกษาทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา เมื่อพิจารณา
ตามตัวแปร อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนบุตร
3. เพื่อศึกษาชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตร เมื่อพิจารณาตามตัวแปร อายุ
ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนบุตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดากับชนิด
ของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตรว่าจะมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ นอกจากนี้ยังศึกษาทัศนคติของ
มารดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดาและชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตร โดยจำแนก
ศึกษาตัวแปรอิสระแต่ละตัวคือ อายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ
และจำนวนบุตร เท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นตัวแทนของประชากรเฉพาะมารดาซึ่งพาบุตรมารับ
บริการในคลินิกสุขภาพเด็กดี จากโรงพยาบาลของรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ใน
ช่วงระยะเวลาของการวิจัยเท่านั้น

สมมติฐานการวิจัย

จากเหตุผลดังกล่าวแล้วขางตนผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
กับชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร

2. ทิศนคติของมารดาต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดาจะแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามตัวแปร อายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนบุตร

3. ชนิดของนมที่มารดาใช้เลี้ยงบุตรจะแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาตามตัวแปร อายุ ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนบุตร

ขอตกลงเบื้องต้น

1. มารดาที่มีคะแนนทัศนคติตามมาตรประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสูง เป็นผู้มีทัศนคติที่คัดต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดา มารดาที่มีคะแนนทัศนคติตามมาตรประเมินค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นต่ำ เป็นผู้มีทัศนคติที่ไม่คัดต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช่สามารถเป็นตัวแทนของมารดาซึ่งพบบุตรมารับบริการในคลินิกสุขภาพเด็กดี จากโรงพยาบาลของรัฐภาคในเขตกรุงเทพมหานคร ในช่วงระยะของการวิจัยได้

คำจำกัดความ

ทัศนคติต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดา หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อของมารดาที่มีต่อการเลี้ยงบุตรควยนมมารดา ซึ่งจะแสดงออกโดยการตอบว่าเห็นควยหรือไม่เห็นควยในระดับต่าง ๆ กัน

✓ มารดา หมายถึง หญิงวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 15-49 ปี) และมีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่อย่างน้อย 1 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มอายุ³⁸ คือ

มารดาอายุน้อย คือ มารดาที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี

มารดาอายุปานกลาง คือ มารดาที่มีอายุระหว่าง 25-34 ปี

มารดาอายุมาก คือ มารดาที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป

38 สภาคณบดีแพทยศาสตรแห่งประเทศไทย, พัฒนาการของครอบครัวและเด็ก (ฉบับปรับปรุง ; พิมพ์ครั้งที่ 3 : โรงพิมพ์วิบูลย์กิจ พระนคร, 2512) หน้า 146.

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดที่สำเร็จ

อาชีพ หมายถึง ลักษณะการทำงานของมารดาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

อาชีพในบาน คือ แม่บ้านหรือมารดาที่ประกอบอาชีพอยู่กับบ้าน เช่น
ค้ายายอยู่กับบ้าน

อาชีพนอกบ้าน คือ อาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างในบริษัท
ลูกจ้างอิสระแรงงาน หรืออาชีพอื่น ๆ ที่มารดาต้องเดินทางเพื่อไปประกอบอาชีพนอกบ้าน

นมผสม หมายถึง นมชนิดอื่น ๆ ที่ใช้แทนนมมารดาจะเป็นนมในลักษณะใดก็ได้
ชนิดของนมที่ใช้เลี้ยงบุตร หมายถึง ชนิดของนมที่มารดาเลือกใช้เลี้ยงบุตรในระยะ
เริ่มแรกเท่านั้น โดยแบ่งออกเป็น นมมารดา และนมผสม

ฐานะทางเศรษฐกิจ หมายถึง ฐานะการเงินของครอบครัวซึ่งพิจารณาจากรายได้
ต่อเดือนของสามีภรรยาด้วยกันหรือเป็นรายได้ของสามีคนเดียว หรือรายได้ของภรรยาเพียง
คนเดียวในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพ แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม³⁹ คือ

ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่า 1,500 บาท

ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือน 1,500-
6,000 บาท

ฐานะทางเศรษฐกิจสูง หมายถึง ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 6,000
บาทขึ้นไป

ภูมิลำเนา หมายถึง สถานที่ที่มารดาอยู่ประจำ หรือย้ายมาอยู่ประจำไม่ต่ำกว่า 2 ปี
ขณะที่เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยแบ่งเป็นกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ด้านการนำไปใช้ เป็นแนวทางสำหรับการจัดโปรแกรมการสอนมารดาเกี่ยวกับการ
การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. เป็นแนวทางในการศึกษาทัศนคติของมารดาในเรื่องอื่น ๆ และกลุ่มตัวอย่าง
อื่น ๆ ต่อไป

³⁹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, สถิติการสำรวจรายจ่ายราย
ของครอบครัว พ.ศ. 2506 (พระนคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2506)